

В.А. КОВАЛЬЧУК, д-р техн. наук, проф., Т.М. КОВАЛЬЧУК, канд. техн. наук, доц.,
В.В. КОРНІЄНКО, здобувач, Криворізький національний університет

СУТНІСНІ ОЗНАКИ ПОНЯТЬ «ВИРОБНИЧА ПОТУЖНІСТЬ» І «ВИРОБНИЧИЙ ПОТЕНЦІАЛ» ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

У сучасній практиці проектування, планування та експлуатації промислових підприємств важливе місце посідає застосування таких понять, як «виробнича потужність» і «виробничий потенціал». Не менш важливе місце ці поняття займають у науковій та освітній сферах. Від того, наскільки ці поняття будуть відбивати сутнісні елементи об'єкту дослідження, й буде залежати коректність застосування відповідного методологічного апарату.

На перший погляд, принципової різниці у значенні цих понять немає, тим більше, що йдеться про виробництво певних обсягів продукції. Проте, якщо розглянути більш докладно, то за існуючими наративами є певні дублюючі характеристики у їх тлумаченні і застосуванні. Часто оперуючи понятійним апаратом, що характеризує потужність підприємства, відбувається необізнаний перехід до використання характеристик виробничого потенціалу, або навіть продуктивності підприємства.

Основною ознакою виробничого потенціалу є:

- реальний обсяг продукції, який можна виробити за повного використання наявних ресурсів;
- потенційний обсяг продукції, якого можна досягнути при наявних факторах виробництва (при забезпеченості його певними видами ресурсів) [1, с. 19].

З іншого боку, основною ознакою виробничої потужності підприємства є максимально можливий обсяг випуску продукції з урахуванням максимального використання виробничого устаткування, виробничих площ, прогресивних технологій, форм організації праці тощо. Розділити при цьому поняття реального та максимального обсягів випуску продукції вкрай складно. По-перше, і потенціал, і потужність характеризуються схожими ознаками, зокрема такими, як «повне використання наявних ресурсів» і «максимальне використання виробничого устаткування, виробничих площ ...» відповідно. У даному випадку фактори виробництва, ресурси виробництва, виробниче устаткування, площі тощо по суті є тотожними поняттями і відрізняються лише відповідним місцем у ієрархії і класифікації факторів виробництва.

Ознакою виробничого потенціалу є потенційний, тобто максимальний обсяг виробництва продукції, який можна досягнути при наявній забезпеченості певними видами ресурсів. На відміну від проектної потужності, яка відбиває максимально можливий обсяг виробництва, інші види потужності (планова, фактична, середньорічна) відображають ступінь забезпеченості різними видами ресурсів в однорідних умовах функціонування підприємства. Тобто, якщо попит на продукцію підприємства залишається незмінним і дорівнює, або перевищує його проектну потужність, то всі інші види потужностей пов'язані лише з наявними можливостями та (або) ступенем наявності самих ресурсів на підприємстві.

Оперуючи зазначеними дефініціями, часто вживають ще й таке поняття, як «продуктивність» підприємства. За визначенням, продуктивність може бути меншою або дорівнювати виробничій потужності. Саме ця ознака характеризується неоднорідними умовами функціонування підприємства, тобто попитом, і є категорією економічною.

Отже, сутнісні ознаки розглянутих визначень багато в чому схожі, але характеристика потенціалу підприємства є ширшою категорією і виходить за межі сфери виробництва. Вона включає, зокрема, природний, інформаційний, інтелектуальний, експортний потенціали. Окремі фактори перерахованих потенціалів окреслюють безпосередній зв'язок виробництва із зовнішнім середовищем, а саме: географічні та кліматичні умови; інформаційні можливості при впровадженні новітніх наукомістких технологій; здобуття та уречевлення знань персоналу підприємства; здатність виробляти конкурентну продукцію на зовнішній ринок тощо.

Список літератури

1. Економічна енциклопедія: у 3 т. / ред. С.В. Мочерний (відп.) та ін.; Видавничий центр «Академія», 2002. Т. 3. 952 с.